

SORONKÍVÜL.

A nyurga Hajagos a legszorgalmasabb segédtsízt volt az egész minisztériumban. Három ember helyett dolgozott. Társai, akik egy fizetésért csak két emberre valót dolgoztak, nem nagyon szerették, maguk között Don Quijotenek nevezték s gyakran évődtek vele:

— Miért töri ön magát annyira? Talán soron kívül akar előlépni?!

Hajagos ezt ugyan sohasem vallotta meg, de csakugyan arra vágyott, hogy soronkívül léptessék elő s így mielőbb bejusson a VII. fizetési osztályba, mely álmainak netovábbja volt. Az akkori előléptetési viszonyok között negyven segédtsízt közül, ha az Isten hosszú életet adott nekik, öregségére három bizonyosan bejutott a VII. fizetési osztályba; Hajagos azonban nem vénségére, hanem, mondjuk férfikora delén szeretett volna már bejutni ebbe a paradicsomba. Nem azért vágyott ő erre, mintha azt gondolta volna, hogy a főtanácsos úrnak már nem kell dolgoznia, hiszen tudta, hogy a minisztériumban, csodálatosképen, minél feljebb viszi valaki, annál több s annál nehezebb a dolga, hanem azért vágyott arra, hogy a VII. osztályba mielőbb belekerüljön, mert szeretett volna élni egy kicsit és szeretne volna, ha a világ megtudja azt, hogy ő: van! A VII. fizetési osztályban ugyanis, Hajagos nézete szerint, a fizetés akkoriban már olyan volt, hogy az ember abból már élhetett; aki a VII. fizetési osztályban volt, hetenkint háromszor ehetett húst, vasárnap süteményt is vehetett, négykrajcáros kassai szivart szívhatott, évenként egyszer-kétszer színházba is elmehetett, sőt Szilveszter-estéjén is szórakozhatott valahol, de persze csak akkor, ha nőtlen maradt. Aztán a főtanácsos urak hivatalos szabályának ajtaján komoly tábla hirdeti, hogy abban a kétablakos szobában névszerint ez és ez a főtanácsos úr dolgozik, így tehát a főtanácsos úr nem éli le életét olyan névtelenül és ismeretlenül, mint azok az alacsonyabb fizetési osztálybeliek, akik ketten-hárman dolgoznak egy egyablakos szobában s akikről közvetlen előljáróikat kivéve, senki sem tudja, hogy kicsodák és micsodák.

Hajagos a XI. fizetési osztályban hosszú esztendőknél át mindig reménykedett, hogy önfeláldozó munkájával érdemessé teheti magát a soronkívüli előléptetésre. Lassanként azonban rájött, hogy teljes odaadással végzett munkálkodását előljárói olyan valami természetes dolognak tartják, mely nem ad alapot a soronkívüli előléptetésre. Hajagosnak ez nagyon fáj, de nem csüggedt el, tovább is ernyedetlen szorgalommal dolgozott, de gondolatban reggeltől-estig annyit foglalkozott előléptetésének lehetőségével, hogy ez lassankint szinte rögeszméjévé lett. Úres óráiban rendszeren a személyzeti rangsort tanulmányozta. Társaival az előléptetési kérdésekről azonban jóformán sohasem beszélt, hiszen tudta, hogy a rangsorban előtte levőknek, éppen úgy, mint azoknak, akik utána következnek, egyaránt ellenkező az érdeke s az előtteállók nem akarnak a kedvéért se nyugdíjba menni, se meghalni, az utána következők pedig szívők legmé-

lyén mind azt kívánják, hogy bárcsak őt vinné el az ördög a rangsorból végképen! Az ördög azonban sem Hajagost nem vitte el, sem mást nem vitt el. Hajagos gyakran gondolt arra, hogy a köztisztviselők túlságosan hosszú életűek s ámbár folyton nyomorognak, még sem megy neki a Dunának közülök senki sem. Kartársainak a tényleges szolgálathoz s az élethez való ragaszkodása lassankint annyira elkésérettette Hajagost, hogy mikor egyszer azt olvasta az ujságokban, hogy Bécsben egy katonatiszt mérgezett labdacsoakat küldött a rangban előttelezőknek, felvillant lelkében az a gondolat, hogy előléptetését előbb-utóbb ő is ilyesvalami módon fogja siettetni. Erre azonban mégsem került sor, mert félt az akasztófától s így tanácsosabbnak tartotta, ha másféle labdacsokkal segít magát.

Hajagos sokáig töprengett azon, hogy mi lehetne az a más mód, melylyel érdemeinek elismerését biztosíthatná, míg végre aztán segítségére jött a véletlen. Abban az időben ugyanis, mikor a száldobosi igazgatóságnál éppen megüresedett egy X. fizetési osztálybeli állás, új államférfiú vette át a minisztérium vezetését. Hajagos, aki ekkorára már egészen megköttyagosodott az előléptetésre való vágyakozástól s a mérgezett labdacsokon innen már mindenre elszánta magát, a legelső kihallgatási napon jelentkezett a kegyelmes úrnál s hétrét görnyedve előadta kinevezés iránti kérését. Az új államférfiú még gyönyörködött abban, hogy őt három lélekzetvétele, hatszor kegyelmes úrnak mondják, ennél fogva érdeklődéssel hallgatta meg Hajagos kérését s mert kellő gyakorlat hiányában még nem tudta, hogy hogyan kell az alázatos kérelmezőbe a kérelem rendszerint hosszú és egészen felesleges indoklását belefojtani. — Hajagos alázatos kérésének elmondása után, ismét szóhoz jutott:

— Tudván, hogy Excellenciád borsodi, szegény édesanyám biztatott, hogy bátorkodjam Excellenciád magas színe elé járulni...

Az új miniszter úrnak tetszett, hogy ez az alázatosan pislogó ember az ő magas színét emlegeti s jól sikerült kegyes leereszkedéssel megkérdezte:

— Talán ön is borsodi?

— Részben! — felelte Hajagos ügyesen. — Tudniillik az édesanyám odavalósi: Szabó Ilka. Excellenciád talán méltóztatik rá kegyesen emlekezni...

Az új miniszter úr egy kicsit zavarba jött, aztán nem tudván okosabbat tenni, hirtelen kezét nyújtott Hajagosnak s ilyesmiket mondott:

— Óh! Igen, igen! Kérem üdvözlétemet átadni...

Hajagos erre mélyen meghajtotta magát s nagy ügyetlenül, előbb a sarka felől keresvén nyitját az ajtónak, valahogy kikerült a miniszter úr fogadó-terméből.

Az új kegyelmes, mialatt a következő alázatos ember makogta el előtte mondókáját, folyton arra gondolt, hogy: melyik is lehet az a Szabó Ilka, aki ennek a nyurga, fakóképű Hajagosnak a mamája; hiszen az ember diákkorától kezdve az első miniszteri fogadó-napig olyan sok Szabó Ilkával találkozik!

A miniszter úr nem tudta ugyan kisütni, hogy melyik egykori ideáljáról lehet szó, de mégis valami felemelő érzés öntötte el a szívét attól a gondolattól, hogy boldoggá teheti azt az egykori bájos Szabó Ilkát, aki most reménykedve néz fel hozzá. Az új miniszter úr, aki még ilyen érzel-

gős volt s nemcsak Szabó Ilka fiát, hanem az egész világot szeretete volna huszonnégy óra alatt boldoggá tenni, kinevezte hát Hajagost a X. fizetési osztályba.

Hajagos nyugodt lélekkel vette át kinevezési okmányát s egy pillanatilag sem bántotta az, hogy agyafúrt módon félrevezette a miniszter urat, mert hiszen az ő mamája Szabó Ilka volt ugyan, de Baranyába való volt, Borsodban sohasem járt, s különben is húsz esztendeje már, hogy, Isten nyugosztalja, meghalt a szegény.

Hajagos, akinek így sikerült az első labdacsozt beadnia, a száldobosi igazgatóságnál megint három ember helyett dolgozott. Amíg a X. fizetési osztály létszámában százharminceten voltak előtte, ha nem is éppen túrelmesen, de legalább bizonyos komoly megadással morzsolgatta napjait s nagy figyelemmel kísérve szaklapjuknak halálhírei rovátát, mindig némi kellemetes érzéssel állapította meg, hogy a halálesetek száma, az ő szempontjából, évről-évre örvendetesen emelkedik. Arra sohasem gondolt, hogy őt is elragadhatná a halál, mert hiszen a halál csak az élőket szólítja el, ő pedig folyton arra készült ugyan, hogy majd élni fog, de eddig igazán nem élt még. Valóban nehéz lett volna életnek neveznünk azt az állapotot, amelyben ő akkor leledzett. Valami sötét kis kamrácskában lakott, meleg ételt hétszámra nem evett s még vizet sem ivott annyit, mint amennyit szeretett volna, mert attól tartott, hogy a sok víz tágitja a gyomrát s így az több eledelt fog követelni. A ruházkodására sem igen költött, azonban a kis város utcáin megjelenése mégis mindig jó benyomást keltett, mert ruháit nagyon meg tudta kímélni. Otthon, lakásadó asszonyának pletykája szerint, felső ruháit kímélvén, csak alsó ruhában volt mindig s mert a papucsot sem akarta időelőtt elkoportatni, mezitláb járt; a hivatalban pedig mindig valami nagyon ócska vitorlavászon-ruhába öltözött át s a hivatalos órák alatt télen-nyáron mindig ezt az immár szitaszerűvé vedlett ruhát viselte. Társai, akik igen szerényen ugyan, de éltek, sőt el-seje után nem sajnáltak maguktól egy pár tormás virslit és egy-két pohár sört sem, Hajagost eleinte félbolondnak tartották s nem értették meg, hogy miért akar valaki, aki legényember, kis fizetéséből vagyont gyűjteni; mikor azonban Hajagos kérdésükre megmondta nekik, hogy ő azért kuporgat most össze minden garast, hogy majdan igazán jól élhessen, e felvilágosítás után nem fél, hanem egész bolondnak tartották őt. Hivatali főnöke azonban, minthogy három leánya volt, nem tartotta bolondnak, csak különnek; de amíg leányai túlságosan fel nem serdültek, nem igen méltatta őt különös figyelmére. Mikor azonban már a legkisebb leánya is elérte a férfiakra nézve olyan szép nagykorúságot, néhányszor úgy intézte a dolgot, hogy Hajagossal együtt távozzanak a hivatalból és az utcán sétálgatva el-el beszélgethessen vele. Ezeknek a beszélgetéseknek rövidesen az lett a vége, hogy a főnök úr Hajagost meghívta vacsorára. Hajagos természetesen szívesen fogadta a meghívást s anélkül, hogy ennyire komoly szándéka lett volna, a főnök úrnak mind a három leányát már az első este meghódította s különösen a legidősebb kisasszony beszélt Hajagos komoly, előkelő és férfias megjelenéséről feltűnő lelkesedéssel. Természetes, hogy ez a gondos apának figyelmét nem kerülte el s ettől kezdve a főnök úr Hajagost már nem tartotta különnek sem. Ha szétnéznünk embertársaink között — ezt gondolta a főnök úr —, azt látjuk, hogy mindenki csak arra készül, hogy majd egyszer élni fog s a legtöbb ember addig-

addig készül, amíg belehal a készülődésbe! Miért volna hát Hajagos kü-lönc? Azért, mert komolyabban veszi a készülődést?

A főnök úr nagyon tisztelte a komolyságot s ezért valamelyik napon a hivatalból hazafelé menet meg is kérdezte Hajagost:

— Mondja, kedves Hajagos barátom, mikor szándékozik megnősülni? Azt hiszem: ideje volna már!

Hajagos, ha már bent lett volna a VII. fizetési osztályban, mint szü-letett agglegény, erre a legbensőbb magánéletét jogosulatlanul firtató kér-désre azzal a minden további bizalmaskodást kizáró kérdéssel felelt volna, hogy: hát ön mikor fog elválni? Mivel azonban hat évi önsanyargatással teljes várakozás után immár nem tartotta lehetetlennek, hogy a X. fizetési osztályból a IX-be soronkívül előléphessen, nagyot sóhajtvá így felelt a főnök úrnak alig félreérthető kérdésére:

— Egyetlen vágyam a családalapítás, de megfogadtam, hogy amíg be nem jutok a IX. fizetési osztályba, nem nőülök meg, mert nem akarom, hogy nőm bármit is nélkülözni legyen kénytelen. Ön, mint apa, ezt bizo-nyosan megérti s méltányolja . . .

A főnök úr nem vette észre, hogy Hajagos miféle labdacsojt adott be neki s mint jámbor apa nagyon megörült, hogy legidősebb leányának ilyen komoly élettársat rendelt a Végzet. Legidősebb leánya érdekében nem is késett tehát minden befolyását érvényesíteni s addig magasztalta Haja-gost az igazgató úr, a helyettes igazgató úr és a személyzeti előadó úr előtt, míg végre az igazgatóság felterjesztést tett Hajagos soronkívüli elő-léptetésére. A főnök úr azt is kötelességének tartotta, hogy a város országgyűlési képviselőjét is megkérje a minden tekintetben kitűnő Haja-gos támogatására. A főnök úr, ámbár Hajagos soha sem politizált s a választók névjegyzékébe sem volt felvéve, különösen hangsúlyozta, hogy az igazgatósági tisztviselők képviselőválasztáskor valamennyien Hajagos után indulnak s így ő politikai szempontból is méltó a pártfogásra, ennél-fogva a képviselő úr önként érthetően nagy súlyt helyezett a minden tekin-tetben kitűnő s nagy politikai befolyással bíró Hajagos ügyének kedvező elintézésére s az általa megmozgatott pártelnökkel vállvetve, mint mon-dani szokták, kiszorította Hajagos soronkívüli előléptetését.

Hajagos tehát szerencsésen belekerült a IX. fizetési osztályba, de alig hogy ezzel közelebb jutott a VII. fizetési osztályhoz, el kezdett köhögni s ki-ki maradozott a hivatalból. A főnök úr nagyon aggódott nemcsak miatta, hanem legidősebb leányának jövője miatt is s egy napon megláto-gatta otthonában. A főnök úr nagyon megdöbben, mikor Hajagost meg-látta, mert ez alsó ruhájában olyan vézna volt, mint valami kísértet s minthogy a megtisztelő látogatás által meglepetten az évtizedes haszná-latban megsárgult bajuszkötőjét elfelejtette levenni, a feje egészen olyan volt, mint valami halálfej. A főnök úr mint valami tapintatos és gyöngéd ember, nem árulta el megdöbbenését, de mély részvétellel kérdezősködött legidősebb leánya kiszemelt vőlegényének megrendült egészségi álla-potáról.

— Óh! — sóhajtottá hörögve Hajagos — köszönöm kérdését: sajnos, nekem végem van! Folytonosan nagy lázaim vannak s gyakran előnt a vér; a bal tüdőm már oda van! Kétségbe vagyok esve, hogy mikor azt gondoltam, hogy immár boldog családi élethez kezdhetek, elragad a halál!

Kegyetlen végzet! Az igaz, hogy az apám és az anyám is tüdővészben pusztult el...

A főnök urat nagyon leverték Hajagos szavai s ámbár legidősebb leánya már-már elérte azt a kort, melyet a legszebb férfikornak szokás nevezni, mégis belátta, hogy házasságról itt már szó sem lehet, mindezekről eltekintve azért sem, mert Hajagosnak bizonyosan igen rövid időn belül bekövetkező elhalálása esetén a szolgálati szabályzat 137. §-ának c) pontja szerint leányának özvegyi nyugdíjra nem lehetne igénye! Nehogy tehát legidősebb leányának, esetleg a két kevésbé idősnek a szíve bánatában megrepedjen, megindultan azt tanácsolta Hajagosnak, hogy a legsürgősebben helyeztesse át magát Szepeslipótra, ahol a fényes havasok között bizonyára visszanyeri egészségét. Hajagos, ámbár többször is kijelentette, hogy ő rövidesen meg fog halni s neki már minden mindegy, a főnök úr biztatására mégis beadta áthelyezés iránti kérvényét s mikor az áthelyezési rendelet rövidesen megjött, hamarjában el is utazott Száldobosról Szepeslipótra. A főnök úrtól könnyezve búcsúzott el; a főnök úr családjánál azonban nem tett búcsúlátogatást.

— Ön bizonyára megérti — így szólt Hajagos a köhögési rohamtól fuldokolva —, ha a hölgyektől nem búcsúzom el! Erre nem érzem magam elég erősnek! A felindulástól talán ott halnék meg a lábuk előtt...

A főnök úr mély megindulással szorongatta Hajagos remegő kezét s aztán valami forró érzellemmel a keblére ölelte azt a lábön-haldokló embert, akit a Végzet megfosztott attól a boldogságtól, hogy az ő unokáinak apja lehessen...

A levegőváltás annyira jót tett Hajagosnak, hogy amint a vonat kirobogott a száldobosi állomásról s elhaladt az első bakterház előtt, egyszerre meggyógyult; a köhögése és a láza elmúlt, a bal tüdeje a jobbnál is jobb lett s Szepeslipótra már olyan egészségesen érkezett meg, mint a makk.

A havasok alján Hajagos megint békességgel dolgozott néhány esztendeig. A IX. fizetési osztályba való bejutásának azonban csak azért örült, hogy közelebb jutott a VII. fizetési osztályhoz. Életrendjén és szokásain mit sem változtatott; éppen olyan esztelenül takarékoskodott mint eddig s éppen olyan nehezen várta a soronkívüli előléptetés lehetőségét, mint amikor még a X. fizetési osztályba volt. Most azonban nagy előrelátással jó előre hozzáfogott a harmadik labdac elkészítéséhez s komolyan készült kieszelt tervének végrehajtására. Valahol szerzett egy német-horvát szótárt s bár németül sem tudott, e segédkönyv segítségével — horvátul tanult. Bizony ez a favágásnál is keservesebb munka volt; hiszen ha kétszeri soronkívüli előléptetéssel jut is fel ide az ember, a IX. fizetési osztályban már nehezen megy a tanulás. Mivel Szepeslipóton senki sem tudott horvátul, Hajagosnak nem volt módja a kiejtésben gyakorolni magát, ez azonban nemcsak hogy nem csüggesztette el, hanem annál nagyobb szorgalomra serkentette. Mikor aztán egy pár esztendei gyötrődéssel a szótárt szórul-szóra bevágta s azt hitte, hogy immár most ő tud horvátul, költséget s fáradságot nem sajnálva, felutazott Budapestre s jelentkezett a központi személyzeti előadónál.

— Uram — jelentette nem minden büszkeség nélkül — én a magam jószántából megtanultam horvátul! Azt tudom, hogy a zágrábi igazgatósnál harmadfél év óta üresedésben van egy VIII. fizetési osztálybeli

állás s ezt eddig azért nem töltötték be, mert nem akadt horvátul tudó ember, a kormány pedig a politikai békekesség kedvéért csak olyan magyart akar oda kinevezni, aki horvátul is tud. Minthogy én most már tudok horvátul, azt kérem, méltóztassanak engem a zágrábi igazgatósághoz soronkívül a VIII. fizetési osztályba kinevezni. Nem akarom magamat dícsérni, de már kétszer léptem elő soronkívül; maga ez mutatja, hogy az előléptést harmadszor is megérdemlem!

A tanácsos úr, aki mint a személyzeti ügyek előadója a legbegombolozottabb ember volt a minisztériumban, egyszerre megnyilt s örömeiben majdnem megölelte Hajagost.

Óh! kedves barátom, bizonyára Ő Excellenciája is örülni méltóztatik majd, ha önt kegyesen kinevezheti s a horvát politikuskoknak a klubban elmondhatja, hogy, lám, ő olyan embert nevezett ki Zágrádba, akikkel az ügyfelek a maguk nyelvén beszélhetnek. A zágrábi igazgatóság miatt valóban mindig sokat főtt a fejünk: az ottani politikusok mindig kárpálnak bennünket, de mit tegyünk, ha a mi embereink nem tudnak horvátul?! Most is csak egyetlen egy emberünk van ott olyan, aki beszél horvátul: a hivatal főnöke, akit éppen erre való tekintettel neveztünk ki hivatali főnökké.

A tanácsos úr jó próféta volt: a miniszter úr Ő Excellenciája csakugyan kinevezte Hajagost soronkívüli előléptetéssel a zágrábi igazgatósághoz, a VIII. fizetési osztályba.

Hajagos arra gondolva, hogy már csak egyszer kell előlépnie s aztán elkezdhet élni, nála szokatlan jókedvvel utazott le Zágrádba, ott azonban mindjárt megérkezése után roppant nagy csalódás érte: akárkit szólított meg horvátul, mindenki csodálkozva nézett rá s amit meg nem értett kérdéseire feleltek neki, abból meg ő nem értett meg egy szót sem. Hajagost egészen lesujtotta az a felfedezés, hogy a horvát szótárt voltaképen egészen hiába tanulta meg, mert az ő saját külön horvát beszédét senki sem érti meg. Másnap némi lelkiismeretfurdalással jelentkezett a hivatalfőnöknél, aki mint a központi előadó is mondta, jól tudott horvátul. A hivatalfőnök úr, tudja, hogy Hajagost soronkívül azért léptették elő és azért nevezték ki Zágrádba, mert jól beszél horvátul, alig leplezhető izgalommal várta az új embert s mikor Hajagos a hivatalszobájába belépett, idegességében azzal a mondattal üdvözölte, amit a vasúti kocsikban tanult meg:

— Opasnó je van se nagnuti!

Hajagos ennyiből is megértette, hogy a főnök úr horvát nyelvtudománya nem sokkal nagyobb mint az övé s a helyzet magaslatára emelkedve azzal a mondattal üdvözölte főnökét, amelynek kimondása a legkevésbé esett neheze s amely majdnem hibátlanul zendült fel ajkán:

— Ne rabi zahoda!

Aztán magyarra fordították a szót és soha többé nem beszéltek egymással horvátul.

Hajagos a VIII. fizetési osztályban sem engedélyezett magának semmiféle előleget a VII. osztályba való belépéskor megkezdeni szándékolt életörömeiből s Zágrábban is úgy élt, mint Horpagon. A hiányos táplálkozás következtében úgy összeszáradt, hogy a zágrábiak, akik minden magyar tisztviselőt fináncnak tartottak, őt az „egybéli finánc“ elnevezéssel tisztelték meg, abban a meggyőződésben, hogy egy ilyen vékony ember-

ben a rendes emésztési szervek helyett legfeljebb egy satnya bél található elhelyezést. Hajagos zsugoriságáról új főnöke is tudomást szerzett s mint kötelességtudó, pontos ember, minősítési táblázatának abba a rovatába, amely arra vár választ, hogy van-e a minősített tisztviselőnek valami káros szenvedélye, azt írta bele, hogy: káros szenvedélye a takarékoság. Mikor a minisztériumban ezt a minősítési táblázatot a személyzeti ügyek előadója átnézte, nagyot nevetett s egyáltalán nem tudta elképzelni, hogy a zágrábi főnök hogyan írhatott ilyet?! Persze akkor a tanácsos úr még csak nem is álmodott arról, hogy az állam a sok á után b-t is mond s így B-lista is lesz a világon s az állam takarékosági szenvedélye sokaknak valóban nagyon káros lesz.

Hajagos takarékosági szenvedélye csak neki magának okozott kárt. Egészsége, úgy látszott, megingott; betegeskedni kezdett, el-elmaradozott a hivatalából, éppen úgy, mint egykor, tüdővésztes korában. Hivatali főnöke, minthogy nem voltak felserdült leányai, nem látogatta ugyan meg, hanem mikor arról volt szó, hogy Hajagos a pesti orvosprofessorokat óhajtaná felkeresni, minden nehézség nélkül megadta neki a szabadságidőt. Hajagos Budapestre érkezve, nem ment egyik orvosprofessorhoz sem, hanem mint legjobb belgyógyászhoz, a minisztérium személyzeti előadó-jához állított be:

— Tanácsos úr kérem — így kezdte a szót Hajagos —, nézzen rám! Úgy-e látja, hogy a végét járom; a megfeszített munka tönkre tett! Kérem nevezzenek ki a VII. fizetési osztályba s én nyugdíjba megyek. Igazán rászolgáltam, hogy valamivel magasabb nyugdíjjal vonulhassak el. Ennyit, azt hiszem, megérdemlek. Hiszen: háromszor léptettek már elő soronkívül! Ez mindennél jobban bizonyítja, hogy a kivételes elbánásra rászolgáltam!

A tanácsos úr jó ember volt s előterjesztést tett, hogy léptessék elő soronkívül ezt a csontvázat a VII. fizetési osztályba. Hiszen, ha szokás előléptetni azt, aki már úgy is nyugdíjba megy, hát hadd menjen a pokolba ez a nyomorult is egy pár száz koronával nagyobb nyugdíjjal!

Hajagos a negyedik labdac segítségével így bejutott a VII. fizetési osztályba! Igazán most örült életében először s mikor a kinevezési okmány már a zsebében volt, anélkül, hogy horvát nyelven búcsúbeszédet intézett volna a zágrábiakhoz, otthagya Zágrábot, a nagy örömtől egészen megfiatalodva jelentkezett a minisztériumban. A tanácsos úr nyájasan fogadta:

— Örömmel látom, tisztelt barátom, hogy a kinevezés egészen felfrissítette! Remélem, az igazán megérdemelt nyugdíjban hamarosan pockot ereszt!

Hajagos kihúzta magát s önérzetesen szólt:

— Valóban az volt a szándékom, hogy nyugdíjba megyek, mivel azonban magam is úgy érzem, hogy egészségem helyreállt, mint tisztességes ember semmiesetre sem csalom meg az államot azzal, hogy munkaképes ember létemre ingyen húzzam a nyugdíjat! Azt tartom, hogy mivel négyszer léptem elő soronkívül, tartozom a magyar államnak azzal, hogy amíg dolgozni bírok, dolgozzam!

A tanácsos úr legjobban szeretne volna nyakonvágni Hajagost, mivel azonban még előtte sem akarta elárulni, hogy a nyugdíjba menés ígéretével őt alaposan becsapta, hát a legridegebb hivatalos hangon utasította, hogy szolgálattételre melyik csoportfőnöknél jelentkezék.

Hajagost, mivel már benn volt a VII. fizetési osztályban, a legkevésbé sem bántotta a személyzeti előadó úr ridegsége s nyomban jelentkezett a csoportfőnöknél s ez ki is jelölte a hivatalos szobáját.

— És a tábla? — kérdezte Hajagos, aki évtizedek óta várt már arra, hogy kéttablakos különszobájának ajtaján ott legyen a tábla, amelyről az ő neve harsog ki a világba.

— A tábla tárgyában soronkívül előterjesztést teszünk! — szolt a csoportfőnök úr s behívta magához az egyik gyakornokot.

Hajagos nyugodtan távozott s lelki szemeivel szinte látta ajtaján a táblát. E látomás által elbódítva olykor arra is gondolt, hogy immár talán megkezdhetné az életet s bevezetésül valamelyik vendéglőben megvacsorázhatnék, jobban meggondolva azonban a dolgot, arra határozta magát, hogy mégis vár addig, amíg a táblát kiszegezik az ajtajára. Hiszen ez lesz voltaképen az ő igazi születésnapja, mert igazában akkor tudja meg a világ, hogy ő: van!

A gyakornok, akit a csoportfőnök úr a tábla tárgyában magához hivatott egy héten belül elkészítette az elnöki osztályhoz intézendő előterjesztés tervezetét s az ügyirat első oldalára öklömnyi betűkkel, vörös írónnal ráírta, hogy: Soronkívül! A tervezetet a következő héten átnézte az a segédtsízt, akinek a keze alá a gyakornok tartozott s mert az előterjesztésben hibát nem talált, ráfirkantotta a nevét s az ügyiratot elküldte a kezelőirodába. A kezelőiroda vezetője a segédtsízt úr munkakönyvében aláírásával elismerte az átvételt, aztán az ügyiratot odaadta az irnoknak; az irnok az ügyirat számát bevezette a nyilvántartó-könyvbe s magát az ügyiratot átadta egy díjnoknak, aki aztán az ügyszámot bevezette az osztályvezető úr munkakönyvébe s egyéb ügyiratokkal együtt az irodaszolgával beküldte az osztályvezető úrnak. Az osztályvezető úr néhány nap mulva ráfirkantotta nevét a „soronkívüli“ jelzéssel feldíszített előterjesztésre s az ügyiratot visszaküldte a kezelőnek. A kezelőirodából, ahol az átvétel kellő elismerése után, megint bevezették s kivezették az ügyszámot, az ügyiratot felküldték a csoportfőnök úrhoz, aki néhány nap mulva aláfirkantotta nevét s visszaküldte az ügyiratot megint a kezelőirodába, ahonnan az a kellő átvétel s a kivezetések és bevezetések után, tekintettel a soronkívüli jelzésre, rövid tizenhét nap mulva már most az elnöki segédhivatalba került. Az elnöki segédhivatalból az ügyiratot a megfelelő kivezetés, bevezetés után az osztályvezető tanácsos úrhoz vitték be, aki néhány nap mulva félszeggel bepillantván az ügyiratba, ráírta arra annak a segédfogalmazó úrnak a nevét, akit ennek az ügynek előadójaul szemelt ki. Erre az ügyirat a segédhivatal útján a kellő átvétel, kivezetés és bevezetés után, a segédfogalmazó úr asztalára került, aki, mivel a műszaki osztály meghallgatása nélkül is tudni vélte, hogy a tábla elkészítése pénzbe kerül, ráírta az ügyiratra, hogy: fedezet szempontjából lássa a tisztelt számvevőség! Az ügyirat ezek után a kellő átvétel, bevezetés és kivezetés megtörténtevel a segédhivatal útján megint visszakerült az osztályvezető úrhoz, aki aláírásával hozzájárult a segédfogalmazónak ahhoz a megdöbbentőnek nem mondható javaslatához, hogy az ügyiratot hát csakugyan lássa a t. számvevőség! Az elnöki segédhivatal mindezek után, a kellő átvétel, kivezetés és bevezetés után, felküldte az ügyiratot a számvevőségi kezelőnek, aki aztán útnak indította az ügyiratot, hogy az a számvevőség nagy birodalmában is megjárhassa a maga útját.

Hajagos állandó figyelemmel kísérte az ő hivatalos szobája ajtajára kifüggesztendő tábla tárgyában kelt előterjesztés soronkívüli ide-oda kocsikázását, s mert egy életen át ebben élt, egyáltalán nem zugolódott az ügykezelési rend ellen. Azokra meg éppen nem neheztelt, akiknek kezén az ügyirat megfordult, hiszen tudta, hogy az ügykezelési szabályokon a tisztviselők nem változtathatnak semmit, sőt egyenes felszólítás nélkül annak módosítására még javaslatot sem tehetnek, éppen úgy, mint ahogy a katonaságnál még a hadtestparancsnoknak sem szabad felhívás nélkül véleményt mondani arról, hogy a baka derékszíján egy lyukkal több, vagy kevesebb legyen-e.

A bakák derékszíjára nyilvánvalóan azért gondolt Hajagos, mert napról-napra éhesebb volt. Mióta belekerült a VII. fizetési osztályba, folyton azon járt az esze, hogy: ezután mi minden jót fog enni! Mivel azonban szentül felfogadta, hogy csak a hivatalos tábla kifüggesztése, vagyis a maga valóságos születése napján kezdi meg az életet, egyelőre a tervezgetések mellett maradt. Azzal azonban már tisztában volt, hogy legelőször fokhagymás rostélyost fog enni. Akkoriban még nem tudták, hogy a fokhagyma a legbiztosabb orvosság az érlemeszesedés ellen s Hajagos nem is ezért döntött a fokhagymás rostélyos mellett, hanem azért, mert gyermekkorából emlékezett arra, hogy a fokhagymás rostélyos a leghosszabb időre nyújt gyönyörűséget, mivel fel-feltörő illata még másnap is gyakorta felfrissíti a tegnapi vacsora emlékezetét.

A Hajagos táblája tárgyában útrakelt soronkívüli elintézésre igényt tartó ügyirat, minekutána a számvevősnél kilenc ember kezén megfordult, szerencsésen visszakerült az elnöki osztályba, ahonnét öt ember kezén áthaladva, a segédhivatali aligazgatóhoz irányítottatott, azzal a felhívással, hogy mivel a számvevőség szerint a fedezet rendelkezésre áll, az aligazgató úr Hajagos tábláját már most csináltassa meg a minisztérium szerződéses szállítójánál: Dienerstaub és Fiánál.

Mire a tábla tárgyában kelt előterjesztés utazásában soronkívüli menetrendje szerint ide érkezett, Hajagos már azt is elhatározta, hogy a Kis Pipába megy majd fokhagymás rostélyost enni. E jeles kis vendéglő kitűnő tulajdonosáról ugyanis azt hallotta, hogy a sovány vendégeknek különösen nagy adagokat szolgáltat fel, mert azt akarja, hogy a legvékonyabb vendég is megdagadva hagyja el az ő vendéglőjét.

Mialatt Hajagos a Kis Pipáról ábrándozott, a segédhivatali aligazgató úr hivatalos írással felszólította a szállító céget, hogy a táblát soronkívül sürgősen készítse el és szállítsa. A cég a hivatalos levélre nem válaszolt. Az aligazgató úr néhány hét múlva hivatalos írással megsürgette Dienerstaubékat s megfenyegette őket, hogy ha nyolc nap alatt be nem szállítják a táblát, előterjesztést fog tenni, hogy szerződésszegés címén a minisztérium bontsa fel velük kötött szerződését. Dienerstaubék erre a felhívásra már válaszoltak s azt írták, hogy ne fenyegetse őket az aligazgató úr, mert az a szerződés, amelyet a minisztérium velük négy esztendővel ezelőtt három évi időtartamra kötött, már egy esztendővel ezelőtt lejárt s így ők egyáltalán nem kötelesek a minisztériummal az eddigi árért a táblát szállítani. Az aligazgató úr erről jelentést tett az elnöki osztálynak, az aztán a jogügyek igazgatóságának meghallgatása után megállapította, hogy Dienerstaubéknak a szerződése csakugyan lejárt. Ebben a helyzetben nem lehetett mást tenni, csak azt, hogy a névtáblák elkészí-

tésére a közszállítási szabályzat értelmében zárt ajánlati versenytárgyalást hirdettek a hivatalos lapban.

Hajagos mindezt tiszteletreméltó nyugalommal tűrte s egészen bizonyosnak tartotta, hogy a tábla elkészültét élve megéri, mert hiszen a VII. fizetési osztályban egyáltalában nem szokás meghalni; aki már idáig felvitte, kihúzza a köteles szolgálati idő végéig s ha már nem maradhat tovább, hát nyugdíjba megy s csak mint nyugdíjas hal meg.

A türelem Hajagos esetében is rózsát termett, amennyiben alig másfél évvel a soronkívüli ügyirat elindulása után egy szép napon azt közölte vele az aligazgató úr, hogy névtáblája elkészült s másnap már ki is fogják szegezni az ajtóra.

Hajagost ez a, ha nem is váratlanul, de aránylag gyorsan jött örömhír annyira felizgatta, hogy egész éjszaka álmatlanul hánykolódott fekhelyén s mikor felkelt, zúgott a feje és szédült; mindazonáltal sietve felöltözött s beholt a minisztériumba s ott, hogy testi szemeivel mielőbb megláthassa azt a táblát, mely az ő életbelépését hirdeti, úgy szaladt fel a harmadik emeletre, mint valami zerge. A hosszú folyosón lihegve sietett végig a szobája felé s mikor az ajtójához ért, meghatottan megállott s áhitattal vetette fel szemét a táblára; a következő pillanatban azonban valami rettenetes riadással hátratántorodott s kidülledt szemekkel meredt a táblára, amelyre nyilván a soronkívüli előterjesztést megfogalmazó gyakornok úr tévedése következtében nem az volt felírva, hogy: „Hajagos Illés“, hanem az, hogy: Hólyagos Illés!

Hajagos évtizedek óta várt születése napján a Hólyagos nevet látva, úgy érezte magát, mintha halva született volna, elállott a lélekzete, aztán mind a két kezével a fejéhez kapott, megtántorodott, összeesett s ámbár a VII. fizetési osztályba felkerült tényleges szolgálatban állók között, véleménye szerint, ez egyáltalában nem volt szokás s ámbár a rangsorban még hét ember volt előtte, egy magyar vagy horvát jajszó nélkül nagy hirtelenséggel egyszeriben meghalt s így soronkívül előlépett — a legeslegmagasabb rangosztályba.

Bartóky József.